

Esther Severi over Immerwahr

Pieter De Buysser schreef Immerwahr: een verhaal waarvan de titel verwijst naar de historische figuur Clara Immerwahr, echtgenote van de Duitse scheikundige Frits Haber. Maar het verhaal gaat over Ellen en Midas en hun zoon Levi – een hedendaags gezin met een loft in Brussel en een strandhuis in Noord-Frankrijk. Het begint met Ellen, die thuiskomt na een avond theater – ze heeft het stuk ‘Immerwahr’ gezien, en ze vindt het verschrikkelijk. De titel alleen al is pretentius meent ze – alsof je de eeuwige waarheid gaat vertellen in een tijdspanne van anderhalf uur. De actrice die Clara speelde en het dramatische, klassieke spel – alsof de avant-garde nooit bestaan heeft – maken haar opstandig. Midas aanhoort haar relaas en leest ondertussen e-mails – felicitaties om een nakende en zeer succesvolle zakendeal stromen zijn mailbox binnen.

Het tragische lot van Clara Immerwahr blijft als een spookbeeld in Ellens gedachten hangen, ‘like she left black ink inside me, and I can’t remove it anymore... or is it milk?’ Immerwahr, die zelf wetenschapster was, pleegde zelfmoord op 2 mei 1915, de avond dat haar echtgenoot door de Duitse ‘beau monde’ gevierd werd voor de inzet van zijn uitvinding, het chloorgas, in de loopgraven van WOI. Voor Ellen, doctorandus in de sociale wetenschappen, is de confrontatie met Immerwahr een breekpunt: een moment van inzicht, dat van ‘vandaag’ het eindpunt van de geschiedenis maakt. Verandering is op die manier onvermijdelijk in gang gezet.

Het leven van het gezin zal drastisch wijzigen. Gesprekken worden gevoerd, keuzes worden gemaakt. In de gesloten, mentale ruimte van het koppel op scène dringt de buitenwereld steeds sterker binnen, als een aanzwellende echo waarin de gevolgen van hun omwenteling weerklinken. Hun verhaal is dat van vandaag: dat van de grote crisissen en uitdagingen waar onze wereld voor staat, en hoe je je daar als individu en in relatie tot de mensen om je heen, toe moet verhouden. En ook: hoe je je in een wereld van nieuwe ideeën fysiek in het hier en nu moet bevinden. Want, ideologie en intentie ten spijt: de menselijke aard verandert niet en zal altijd en onvermijdelijk ‘dubbel’ blijven.

Als geen ander vertelt Pieter De Buysser dat geschiedenis deel uitmaakt van het nu, als een collectief geheugen dat ons doen en denken drijft. Historische referenties zet hij in als motieven die dit nieuwe verhaal een atmosfeer meegeven. In het dagelijkse leven van Ellen en Midas doemt Immerwahr als eeuwige waarheid steeds weer op. Het maakt van Ellen en Midas acteurs op een scène – het verhaal van Clara, Fritz en hun zoon Hermann wordt een donker spel dat ze keer op keer naspelen, waardoor ze het pijnlijke lot dat deze levens bepaald heeft ten volle belichamen. Het tragische verhaal van Clara Immerwahr, die niet kon leven met het morele besef van de gruweldaden van haar man en uiteindelijk stierf in de armen van haar zoon Hermann, lijkt in het verhaal van Ellen en Midas een potentieel drama aan te kondigen.

Op scène staan de Brusselse schrijver/speler Pieter De Buysser en Maïke Lond, performance-artieste uit Estland. De combinatie van de twee spelers, makers met een sterk verschillende achtergrond en praktijk, zorgt voor een interessante spanning. Het stuk is een evenwichtsoefening tussen de gespeelde realiteit en de reële ‘artificialiteit’ van hun aanwezigheid op scène. Wat hen bindt is een gedeeld engagement: de overtuiging dat we leven in tijden die ons overgeleverd zijn, meer dan dat we die tijden zelf uitvinden. Dat overlevering geen automatisme mag zijn en bevraagd moet worden, en dat ieder mens het recht heeft om zelf de condities te scheppen voor zijn eigen leven. Vandaag is de laatste dag van de geschiedenis, zeggen beiden met dit stuk. Daarin schuilt een utopische kracht, waartegenover het besef blijft bestaan dat de geschiedenis zich, onvermijdelijk, herhaalt. Maar: in de herhaling van de geschiedenis herhaalt zich ook telkens weer, als een eeuwige waarheid, de reële mogelijkheid om opnieuw te beginnen.

Esther Severi